

בג"ץ מגוון על נתניהו ומפקיר את הציבור

בסירובו המתמשך לדון לעומק במצב הבלתי נתפס של ראש ממשלה שנמצא בעיצומו של משפט על שחיתות שלטונית חמורה, מתגלה הצד המאכזב ביותר של בית המשפט העליון של מדינת ישראל • בבריחתו מהכרעה נורמטיבית ונחרצת בעניין, הוא מועל בתפקידו כמגן המשטר הדמוקרטי במדינה, והופך לשותף לקלקולה היסודי של החברה בישראל

אלי בכר ודוד הראל 27/4/21

באחרונה דחה בג"ץ את העתירות שדרשו להוציא את בנימין נתניהו לנבצרות ולבטל את ההחלטה להעניק לו את המנדט להרכיב ממשלה.

דחיית העתירות הייתה מאכזבת, אך לא מפתיעה. מזה למעלה משנה, נמנע בית המשפט העליון, בתואנות שונות, מלעסוק במשמעות הנורמטיבית החמורה של המשך כהונתו של נתניהו כראש הממשלה, כאשר בכל אותה עת נתניהו עומד למשפט באישומים של שחיתות שלטונית חמורה, ועושה באדני השלטון כרצונו, לטובתו האישית כנאשם.

את הרשות המחוקקת ואת הרשות המבצעת הוא לש כחומר ביד היוצר, ונגד הרשות השופטת הוא יוצא באופן שלוח רסן, בעצמו ובאמצעות עושי דברו.

את החלטות בית המשפט העליון בעתירות שהובאו לפניו בעניינים הללו אין להגדיר אלא כבריחה. בין השאר, מתעלם בית המשפט מהאיסור שקבעו דורות של שופטים על כהונת שר או ראש עיר עם כתב אישום ומסרב להחילן על ראש ממשלה הנאשם בפלילים; עוצם את עיניו אל מול הזלזול שמפגין נתניהו בהתחייבותו בפני בג"ץ לעמוד בהסדר ניגוד העניינים שקבע לו היועץ המשפטי לממשלה; ומדי פעם אף מתנכר לפסיקותיו שלו עצמו כדי להימנע מהחלטה.

במקום להעביר תחת שבט ביקורתו את עמדות היועמ"ש, ולקבוע מסגרת מושגית ברורה למועד שבו עולה התנהלותו של נתניהו לכלל נבצרות מהותית, מיישר בג"ץ קו כמעט אוטומטית עם עמדת היועץ המשפטי לממשלה, שנמנע משרטוט אותה מסגרת, ובכך מועל בתפקידו הציבורי.

זאת ועוד, השופטים מפנים גבם להפקרות השלטונית המתמשכת שנתניהו אחראי לה ישירות, בין היתר בכך שאין תקציב מדינה, אין שר משפטים ואין פרקליט מדינה, ושהנורמות המשטריות כולן מכופפות על פי האינטרסים האישיים הפסולים שלו כנאשם, המובילים כולם לשיתוק שלטוני מתמשך.

קשה להגזים במשמעות הדברים. מאז ימי מונטסקייה למדנו כי הפרדת הרשויות טומנת בחובה מערכת של איזונים ובלמים המיועדת לרסן את כוח השלטון. התוצאה הישירה של הימנעות שופטי בג"ץ מלמלא את תפקידם בסוגיית כהונת נאשם בפלילים כראש ממשלה - ככל הנראה העניין החשוב ביותר שהובא לפתחם אי פעם - היא הפקרת החברה הישראלית ומשטרה הדמוקרטי להתנהלות המכרסמת באושיותיה.

לא מדובר בפן תאורטי של תורת המשפט או מדעי המדינה. הכאוס השלטוני וחולשת המשטר מהווים סיכון ביטחוני ממשי, שכן בהיעדר שלטון מתפקד וברמיסת כללי המשחק מתחיל נאום קורי העכביש של נסראללה משנת 2000 לקבל צורה מוחשית.

חוסר האמון ההולך ומתרחב בטיב שיקוליו של ראש הממשלה לגבי העניינים הקריטיים שבאים לפתחו מכרסם חמורות באמון הבסיסי שחייב להתקיים בין הציבור לשלטון. מי יערוב לכך שהחלטות בנוגע להסלמה מול איראן או מול עזה אינן נשענות, ולו בחלקן, על חישובים הקשורים למצבו המשפטי של נתניהו? עצם הספק כבר מהווה פרימה שתוצאתה חולשה חברתית וביטחונית. אם, חלילה, יקרה כאן אסון ביטחוני, יתברר שאת דוח ועדת החקירה שתקום אפשר היה לכתוב כבר עכשיו.

בסירובו המתמשך לדון לעומק במצב הבלתי נתפס של ראש ממשלה - כיום רק ראש ממשלת מעבר - שנמצא בעיצומו של משפט על שחיתות שלטונית חמורה, מתגלה הצד המאכזב ביותר של בית המשפט העליון של מדינת ישראל.

בבריחתו בתירוצים שונים מהכרעה נורמטיבית ונחרצת בעניין, הוא מועל בתפקידו כמגן המשטר הדמוקרטי במדינה והופך שותף לקלקולה היסודי של החברה בישראל וסיאוב מנגנוני השלטון שלה. ההחלטות האחרונות לדחות על הסף, וללא דיון, את העתירות בנושא הנבצרות והרכבת הממשלה, ועוד לחייב את העותרים בהוצאות באחד מהמקרים, הן שיאה של אותה בריחה מאחריות.

במצב דברים כזה, לא ירחק היום שעותרים ציבוריים ייואשו כליל מהתקווה שבית המשפט העליון ימצא את האומץ ואת עמוד השדרה לעמוד על הערכים והנורמות שדורות קודמים של שופטים קבעו.

אם השופטים לא יתעשתו ויתייצבו לצד הציבור ולצד שלטון החוק, או אז יתברר שזו הייתה תרומתו של בית המשפט לשינוי המשטר בישראל מדמוקרטיה למשטר אוטוריטטיבי, בו אין כל ערך לנורמות שלטוניות בסיסיות.

אלי בכר היה היועץ המשפטי של השב"כ, ודוד הראל הוא פרופסור במכון ויצמן. הכותבים נמנים על הצוות המשפטי של קבוצת "מבצר הדמוקרטיה", שהגישה מספר עתירות לבג"ץ בעניין ראש הממשלה הנאשם בפלילים

*** חזקת החפות: יודגש כי גם לאחר הגשת כתב האישום נגדו, ראש הממשלה בנימין נתניהו מכחיש את המיוחס לו ועומדת לו חזקת החפות